

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

ANNA KRUSIEWICZ jest nauczycielem konsultantem w zakresie języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie w MSCDN Wydział w Płocku. Koordynatorka wielu projektów. Prywatnie i zawodowo – pasjonatka gier planszowych, zwłaszcza takich, które można wykorzystać edukacyjnie.

KATARZYNA SZYMAŃSKA jest nauczycielem konsultantem przedmiotów humanistycznych w MSCDN Wydział w Ciechanowie. Pasjonatka myślenia wizualnego. Stosuje *schetchnoting* w obrazowaniu problematyki utworów literackich, rysnotkach, w pracy wychowawcy klasowego oraz edukatora.

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

ANNA KRUSIEWICZ • KATARZYNA SZYMAŃSKA

INSPIRACJA

Według teorii Daniela Hunzikera szkoła powinna zapewnić dzieciom i młodzieży uczestniczenie w naturalnym procesie uczenia się poprzez rozwijanie kompetencji kluczowych. Jej rola polega na kierowaniu procesem zdobywania wiedzy w oparciu o wewnętrzną motywację, naśladowanie i przede wszystkim działanie. Uczeń musi mieć świadomość, że wiedza, którą zdobywa, jest dla niego ważna i użyteczna. Jest to możliwe poprzez realizację zadań projektowych o charakterze eksperymentalnym. Są one kwintesencją zadań pedagogicznych polegających na stawianiu i sprawdzaniu hipotez. Uczniowie mają za zadanie zaprojektować społeczny eksperyment, który pomoże im sprawdzić uzyskane wyniki w świetle pierwotnych przewidywań. Proces ten jest początkiem ważnych zmian w rozwoju kompetencji osobistych (O), kompetencji związanych z aktywnością i działaniem (A), społecznych i komunikacyjnych (S) oraz kompetencji fachowych i metodycznych (F)¹. Nie są one wyizo-

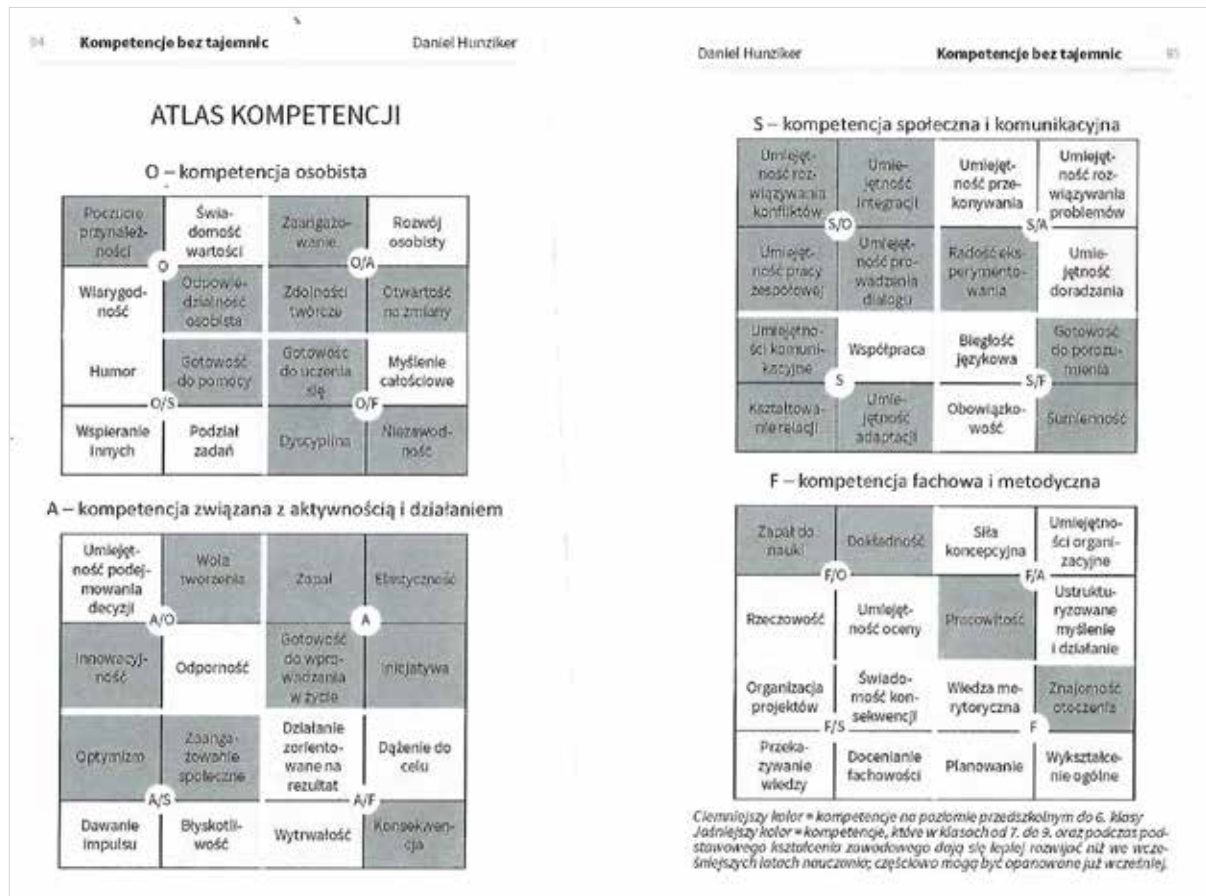
lowaną specjalistyczną umiejętnością czy zdolnością, ale różnorodnym ich połączeniem. Możemy je trafnie ocenić, korzystając z atlasu kompetencji Daniela Hunzikera i jego arkusza wyzwań opartych na kompetencjach².

W ten sposób uczniowie podejmują się zadań rozwijających ich kompetencje poprzez zdobywanie nowych doświadczeń oraz działanie we wspólnocie zapewniającej im poczucie bezpieczeństwa. Trwają w strefie komfortu, która jest mocną bazą do wyjścia w strefę wyzwań. Każdy, kto posiada wymienione kompetencje, sklasyfikowane przez Erpenbecka i Heyse'a, automatycznie posiada kompetencje do działania.

Ocena działań za pomocą atlasu kompetencji według Hunzikera powinna służyć jedynie refleksji i świadomemu planowaniu rozwoju ucznia oraz autorefleksji, która powinna zachodzić na bieżąco podczas wykonywania kolejnych zadań projektowych.

¹ Hunziker D. *Kompetencje bez tajemnic*, 2018, s. 71.

² Ibidem. Więcej na temat atlasu kompetencji wg Daniela Hunzikera w artykule Renaty Stoczkowskiej na s. 39-44 [przypis redakcji].

ANNA KRUSIEWICZ
KATARZYNA SZYMAŃSKARYSUNEK 1. Atlas kompetencji. D. Hunziker, *Kompetencje bez tajemnic*, 2018, s. 94-95.

ODNIESIENIE DO PODSTAW PROGRAMOWYCH

Prace nad wyzwaniem opartym na kompetencjach powinny rozpocząć się od planowania, co z kolei jest ważne z punktu widzenia rozwijania takich umiejętności, jak organizacja i zarządzanie projektami. Szereg zapisów dotyczących tej strategii edukacyjnej znajdziemy w podstawie programowej – zarówno dla szkoły podstawowej, jak i ponadpodstawowej. Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami. Zastosowanie metody projektu (...), pomaga również rozwijać u uczniów

przedsiębiorczość i kreatywność³. Metoda projektu jest wymieniana w celach kształcenia ogólnego na wszystkich etapach edukacyjnych. Wskazywana jest jako przykład form pracy doskonale rozwijających tzw. umiejętności miękkie. Warto podkreślić, że projekt to niekoniecznie coś dodatkowego, co można realizować tylko po lekcjach lub na kółkach zainteresowań. Realizując projekt, realizujemy treści podstawy programowej, a to, że czasem w oryginalny sposób, może tylko obudzić uczniowski entuzjazm.

ROLA NAUCZYCIELA

Umiejętność kształtowania relacji, prowadzenia dialogu i rozwiązywania problemów, optymizm, otwartość na zmiany i poczucie humoru – te

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, Dz. U. 2017, poz. 356.

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

nauczycielskie cechy są szczególnie przydatne. Nauczyciel powinien ograniczyć się jedynie do roli moderatora. Może zachęcać dzieci do robienia kolejnych kroków, ale podczas projektowania zadań powinien uwzględnić ich indywidualne predyspozycje. Powinien wspomagać swoich uczniów w eksperymencie, szczególnie jeśli nie mają jeszcze wcześniejszych doświadczeń w stawianiu hipotez, ich weryfikacji, planowaniu zadań projektowych, rozwiązywaniu problemów, podejmowaniu decyzji i dociekaniu. Aby pomóc uczniom w przygotowaniu się do wykonania projektu, nauczyciel może przedstawić listę pytań kluczowych. Odpowiadając na nie, uczniowie uściślą zadania, określą ramy czasowe. Takie pytania ułatwiają ocenę bieżącą, konkretyzują działania. Szukanie odpowiedzi uczy planowania, organizowania i przewidywania trudności. Nauczyciel musi liczyć się z tym, że uczniowie będą mieli inny własny pomysł na realizację zadania. Im więcej odpowiedzi udzielą sami uczniowie – tym bardziej poczują się właścicielami projektu. Stąd bliska droga do wzięcia odpowiedzialności za rezultaty.

1. Dlaczego taki właśnie projekt robimy?
2. Co dobrego przyniesie jego realizacja?
Kto i jak z niego skorzysta?
3. W jaki sposób będziemy pracować?
Jak się zorganizujemy?
4. Kto jest odpowiedzialny za realizację poszczególnych zadań?
5. W jakim czasie projekt będzie realizowany i kiedy możemy się spodziewać rezultatów?
6. Kto może nam pomóc?
7. Jakie zewnętrzne warunki muszą być spełnione?
8. Jakie trudności możemy napotkać?
9. Jakie są ewentualne koszty realizacji projektu?⁴

Zadania te doskonale nadają się do interakcji grupowych. Wymagają zbierania informacji z różnych źródeł, ustalenia wspólnego stanowiska. Realizacja każdego z zadań może być zróżnicowana na etap indywidualny lub grupowy. Uczniowie mogliby na przykład pracować zespołowo w czasie

planowania i opracowywania wyników, a indywidualnie np. podczas obserwacji rodzinnych posiłków. Wówczas każdy z uczniów zajmuje samodzielne stanowisko wstępne, które później konfrontowane jest z opiniami innych osób i początkowymi przewidywaniami. Zadania polegające na podejmowaniu decyzji wymagają od uczniów wyboru między kilkoma możliwościami. Dzięki temu uczeń musi użyć swojej wiedzy i podjąć samodzielną decyzję w kontekście badanej sytuacji.

DZIAŁAMY!

Na początek wystarczy pytanie kluczowe: Dlaczego grzeczność nie jest łatwa, ale ważna? Może je zadać wychowawca, pedagog, wychowawca świetlicy – każdy nauczyciel, który chce zainspirować uczniów do pracy nad sobą; nauczyciel, który postawi przed uczniami wyzwanie i będzie wsparciem w poszukiwaniu rozwiązań.

ETAP PRZEDMIOTOWY: JĘZYK POLSKI

Za materiał wyjściowy powinny nauczycielowi i uczniom posłużyć wnioski z przeprowadzonego wcześniej eksperymentu.

Część wstępna

1. Zadanie na dobry początek, które uczniowie otrzymują zaraz po wejściu do klasy, ma na celu zaktywizować ich uwagę. Może polegać na wyszukaniu fragmentów tekstu ze słowem: „grzeczność” w Księdze I Gospodarstwo z „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza.

Kształcone kompetencje: O/A: zaangażowanie; O/F: dyscyplina; A/F: działanie zorientowane na rezultat; S/F: biegłość językowa; F/O: dokładność.

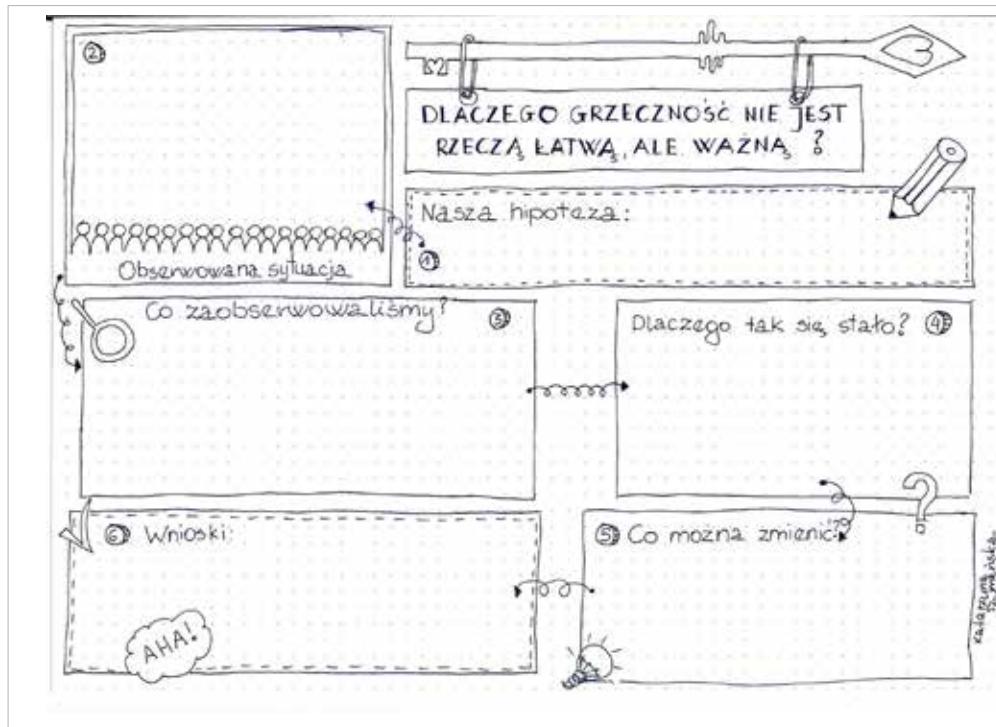
2. Nauczyciel zachęca uczniów do współpracy, konsultując z nimi długofalowe plany dotyczące nie tylko lekcji języka polskiego, ale także realizacji projektu. Znajomość konkretnego planu działania zmotywuje uczniów do nauki, da im

⁴ Mikina A., Zając B. *Metoda projektów. Poradnik dla nauczycieli*. Publikacja ORE, http://www.bc.ore.edu.pl/Content/404/metoda_projektow_nie_tylko_w_gimnazjum.pdf

ANNA KRUSIEWICZ
KATARZYNA SZYMAŃSKA

ETAPY DZIAŁAŃ WSTĘPNYCH	PROPONOWANE METODY, ŹRÓDŁA, MATERIAŁ POMOCNICZY	ZAKŁADANE EFEKTY	KSZTAŁCONE KOMPETENCJE
Sformułowanie wstępnej hipotezy	Metody: burza mózgów, kula śniegowa Źródła: słowniki, np. https://sjp.pl/ lub http://sjp.pwn.pl/ Propozycje pytań pomocniczych: Czym jest grzeczność? Jakie są ważne cechy grzeczności? Jakie cechy wyróżniają człowieka grzecznego? Do czego człowiekowi potrzebna jest grzeczność? Jaką wartość powinna stanowić dla każdego z nas? Czy uczniowie wiedzą, jakie zasady grzeczności obowiązywały dawniej i które z nich zanikły? Dlaczego tak się stało? Co by się stało, gdyby grzeczność przestała obowiązywać?	Zdefiniowanie czym jest grzeczność, jakie są jej przejawy. Wniosek nr 1: grzeczność jest ważna. Wniosek nr 2: grzeczność jest trudna.	O: świadomość wartości, odpowiedzialność osobista, poczucie przynależności O/A: zaangażowanie, rozwój osobisty, otwartość na zmiany O/S: wspieranie innych, humor, gotowość do pomocy, podział zadań O/F: myślenie ilościowe, gotowość do uczenia się, dyscyplina, niezawodność A: zapał, elastyczność, inicjatywa A/O: umiejętność podejmowania decyzji, innowacyjność, odporność A/S: zaangażowanie społeczne, dawanie impulsu, byskotliwość S: umiejętności komunikacyjne, współpraca, kształtowanie relacji, umiejętność adaptacji S/O: umiejętność integracji, pracy zespołowej, prowadzenia dialogu, rozwiązywania problemów S/A: umiejętność przekonywania, rozwiązywania problemów, doradzania, radość eksperymentowania S/F: obowiązkowość, sumienność, gotowość do porozumienia F: wiedza merytoryczna, wykształcenie ogólne, znajomość otoczenia, umiejętność planowania
Poszukiwanie sposobów weryfikacji hipotezy	Pytania pomocnicze: Czy istnieje jakaś sytuacja szkolna lub domowa, którą chcielibyście obserwować, korzystając z wiedzy, którą już macie? Czy jest jakiś konkretny problem, który chcielibyście rozwiązać przez obserwację? Czy istnieją jakieś konkretne zachowania, które chcielibyście zbadać, wykorzystując zdobyte informacje? Czy jest jakaś idea, wydarzenie z przeszłości lub wydarzenia hipotetyczne, które chcielibyście sprawdzić? Czy znacie jakieś konkretne osoby, z którymi chcielibyście porozmawiać, wykorzystując zdobyte informacje, aby zweryfikować wasze hipotezy? Wyszukiwanie opracowań dotyczących badanego zjawiska za pomocą narzędzia: https://scholar.google.pl (hasło „grzeczność”).	Ustalenie zakresu obserwacji. Zaplanowanie działań (o sposobie samodzielnego planowania przez uczniów w części „Rola nauczyciela”). Propozycje miejsc i sytuacji, które będą podlegać obserwacji: zachowania ludzi w środkach transportu komunikacji miejskiej, szkolne boisko, stołówka lub szatnia, obserwacja zachowań członków rodziny podczas wspólnych posiłków. Obserwacji takiej może też dostarczyć sam nauczyciel czy wywiad z kimś starszym, pamiętającym czasy dawnej kina-dziesiątki.	umiejętność planowania F/O: zapał do nauki, dokładność, rzeczowość, umiejętność oceny F/A: siła koncepcyjna, umiejętności organizacyjne, pracowitość, ustrukturyzowane myślenie i działanie F/S: organizacja projektów, świadomość konsekwencji, docenianie fachowości
Przygotowanie narzędzi badawczych	Zwrócenie uwagi na adekwatność stosowanego narzędzia do sytuacji badawczej, tj. uwzględnienie wieku odbiorcy, relacji itp.	Pytania badawcze, narzędzia w postaci ankiet lub kwestionariuszy, pytania do wywiadu.	
Zbieranie danych	W badaniu przeprowadzonym na grupie osób proponujemy wykorzystanie narzędzia MENTIMETER, które pozwala na szybkie podsumowanie wyników www.mentimeter.com	Weryfikacja hipotezy	
Wnioski	Przykładowy sposób prezentacji: rysnotka na zasadzie metaplanu (w załączeniu na s. 55)	Podsumowanie, wnioski – w jaki sposób realizacja zadania zmieniła myślenie na temat grzeczności.	

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

poczucie współodpowiedzialności za własny rozwój. Możemy posłużyć się następującymi sformułowaniami: Dzisiaj chciałabym rozpocząć zajęcia od...; Potem moglibyśmy...; Następnie będzie praca w grupach; Na koniec zajęć będziecie mieli możliwość...; Czy odpowiada wam taki plan? Uczniowie mogą zgłaszać swoje propozycje zmian, ale to nauczyciel decyduje, które z nich wziąć pod uwagę, bo to on ostatecznie odpowiada za przebieg lekcji.

Kształcone kompetencje: O: odpowiedzialność osobista; O/A: zaangażowanie, rozwój osobisty, otwartość na zmiany; O/F: gotowość do uczenia się, myślenie całościowe, dyscyplina; A/O: umiejętność podejmowania decyzji; A: inicjatywa; S/A: umiejętność przekonywania; S: współpraca; F/A: siła koncepcyjna, ustrukturyzowane myślenie i działanie; F: planowanie.

3. Rozpoczynamy od przeczytania fragmentu zawierającego „mowę o grzeczności” Sędziego z Księgi I Gospodarstwo z „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza. Uczniowie czytają głośno, w parach. Każdy czyta tyle, ile mu odpowiada i na ile wydaje mu się to sprawiedliwe. Podczas

gdy jeden z uczniów czyta, drugi w skupieniu musi uważnie śledzić tekst, aby w odpowiednim momencie kontynuować czytanie. Następnie można uczniom zaproponować omówienie przeczytanego fragmentu, np. wymieniając uwagi na ten temat, co się im spodobało, czego nie zrozumieli lub co na ten temat sądzą. Każdy uczeń musi wypowiedzieć swoje zdanie.

Kształcone kompetencje: O/A: zaangażowanie O/S: wspieranie innych, gotowość do pomocy; O/F: niezawodność; A: inicjatywa; A/S: dawanie impulsu; S/O: umiejętność prowadzenia dialogu; S: współpraca, umiejętności komunikacyjne, kształtowanie relacji; S/F: biegłość językowa; F/O: dokładność⁵.

Część właściwa

1. Za pomocą metody „drzewo rodu słowa” wyjaśnimy pojęcie grzeczności, korzystając z tekstu literackiego⁶ oraz słownika dostępnego *online*⁷.

⁵ Harmin M. *Jak motywować uczniów do nauki?*, Warszawa 2015, s. 86-105.

⁶ Polecamy zasoby projektu Wolne Lektury dostępne tutaj: <http://wolnelektury.pl> lub <http://lektury.gov.pl>

⁷ Np. <https://sjp.pl> lub <http://sjp.pwn.pl>

ANNA KRUSIEWICZ
KATARZYNA SZYMAŃSKA

W ten sposób gromadzimy słownictwo, wzbogacamy słownik czynny i bierny, wyszukując potrzebne informacje i fragmenty tekstu. Stosujemy mnemotechniki, praktycznie wykorzystując wiedzę uczniów.

Kształcone kompetencje: O/F: myślenie całościowe; A/O: innowacyjność; A: błyskotliwość; S/A: umiejętność rozwiązywania problemów; S: umiejętności komunikacyjne; S/F: biegłość językowa; F/O: dokładność, rzeczowość, ustrukturyzowane myślenie i działanie; F: wiedza merytoryczna.

- Zdanie wypowiedziane przez Sędziego, które pojawia się w „drzewie rodu słowa”: „Grzeczność nie jest nauką łatwą ani małą” jest podstawą do zadania pytania kluczowego: Dlaczego grzeczność nie jest łatwa, ale ważna? Następnie prowadzimy dyskusję z uczniami w oparciu o wnioski z przeprowadzonego eksperymentu.

Kształcone kompetencje: O: świadomość wartości; O/A: rozwój osobisty; A/S: zaangażowanie społeczne, błyskotliwość; S/A: umiejętność przekonywania, S: umiejętności komunikacyjne; S/F: biegłość językowa, gotowość do porozumienia; F/O: umiejętność oceny; F: wiedza merytoryczna.

- Rozpoczynamy pracę w grupach w oparciu o fragmenty tekstu z klasyki literatury. Praca odbywać się będzie metodą *world café*. Metoda służy uporządkowaniu dyskusji – wymianie informacji i pomysłom oraz określeniu potrzeb i oczekiwań wszystkich zaangażowanych stron. Polega na jednoczesnej rozmowie o kilku aspektach omawianego tekstu (przypisanych do osobnych stolików) przez uczniów podzielonych na grupy. Dzięki zmianom stolików każda grupa uczniów będzie miała szansę przeanalizować wszystkie zaproponowane fragmenty tekstu. Przy każdym ze stolików należy przygotować kod QR odnoszący uczniów do właściwego fragmentu tekstu, kartę papieru z *flipcharta*, mazaki i pytania pomocnicze.

Należy ułatwić uczniom dialog z dziećmi należącym do klasyki poprzez umiejętne zadawanie pytań kluczowych. Powinny one stymulować kreatywność, wzmocnić współpracę, odnosić się do konkretnych sytuacji, aby uczyć dialogu i umiejętności rozwiązywania problemów.

Nauczyciel wyznacza czas na wykonanie zadania przy każdym ze stolików. W trakcie pracy grupa odczytuje tekst, dyskutuje nad zadaniem i zapisuje swoje odpowiedzi na pytania dotychczasowe do fragmentu literackiego. Po upływie określonego czasu grupa przechodzi do kolejnego stolika i wykonuje te same czynności, ale analizując inny fragment tekstu i udzielając odpowiedzi na inne pytania. Na następnej stronie przykładowe fragmenty ukryte pod kodami QR⁸. Ich odczytanie dodatkowo zaktywizuje uczniów.

- Ćwiczenia kończą się, gdy grupa rozpoczynająca zadanie od pierwszego stolika powróci do niego, aby zapoznać się z odpowiedziami zaproponowanymi przez pozostałe grupy.
- Kolejnym etapem pracy w grupach jest przygotowanie przemówienia z wykorzystaniem pytań pomocniczych, fragmentu tekstu literackiego, zdobytych w trakcie eksperymentu doświadczeń, odpowiedzi uzyskanych na zadane pytania metodą *world café*.

Podczas tej części zajęć kształcone są wszystkie kompetencje, ale najwyraźniej zarysowują się te, które powinny być kształcone u dzieci powyżej 12 roku życia, a zatem: O: świadomość wartości; O/A: rozwój osobisty; O/S: wspieranie innych, humor, podział zadań; O/F: myślenie całościowe; A/O: umiejętność podejmowania decyzji; A/S: dawanie impulsu, błyskotliwość; A/F: działanie zorientowane na rezultat, dążenie do celu; S/A: umiejętność rozwiązywania problemów, doradzania; S: współpraca; S/F: biegłość językowa;

⁸ Kody QR można tworzyć za pomocą internetowego narzędzia – generatora QR, np. <http://www.i-nigma.com>. Odczytywanie kodów umożliwia odpowiednia aplikacja dostępna na Android, iOS itp.

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

KOD QR	FRAGMENT UKRYTY POD KODEM QR	PYTANIE DLA GRUPY
	„Trzeba się długo uczyć, ażeby nie zbłądzić/ I każdemu powinny uczciwość wyrządzić”. (Wers 370, Księga I Gospodarstwo)	Dlaczego grzeczność jest ważna na co dzień? W jakich sytuacjach codziennych uczymy się grzeczności?
	„Więc szlachcic obyczaję swe trzymał pod strażą”. (Wers 378, Księga I Gospodarstwo)	Co to znaczy „trzymać pod strażą”? Jakie obyczaje współcześnie „trzymamy pod strażą” w swoim domu?
	„Wiedział, że niecierpliwa młodzież teraz- niejsza,/ Że ją nudzi rzecz długa, choć naj- wymowniejsza”. (Wers 387, Księga I Gospodarstwo).	Jacy jesteśmy? Czy chętnie słuchamy uwag rodziców, nauczycieli, dziadków dotyczących zasad dobrego wychowania? Co możemy jeszcze zrobić dla własnej edukacji w tym zakresie?
	„Kiedy się człowiek uczy ważyć, jak przysta- ło,/ Drugich wiek, urodzenie, cnoty, oby- czaje,/ Wtenczas i swoją ważność zarazem poznaje”. (Wers 397, Księga I Gospodarstwo)	Co zyskujemy dla siebie samych, zachowując zasady dobrego wychowania?

F/O: rzeczowość, umiejętność oceny, F/A: siła koncepcyjna, umiejętności organizacyjne, ustrukturyzowane myślenie i działanie.

ustrukturyzowane myślenie i działanie; F: wiedza merytoryczna oraz wykształcenie ogólne.

Część końcowa

1. Grupy prezentują efekty swojej pracy, wygłaszając przemówienie na forum klasy.

W tym momencie lekcji kształcimy głównie kompetencje: O/S: humor; O/A: rozwój osobisty; A/S: błyskotliwość; A/F: działanie zorientowane na rezultat, dążenie do celu; S/A: umiejętność przekonywania, doradzania; S: współpraca; S/F: biegłość językowa; F/O: rzeczowość; F/A: siła koncepcyjna,

PROPOZYCJE INNYCH DZIAŁAŃ PROJEKTOWYCH

Wiedza i umiejętności zdobyte na języku polskim oraz podczas pierwszego etapu projektu mogą stać się podstawą do zaplanowania działań projektowych na innych przedmiotach.

ANNA KRUSIEWICZ
KATARZYNA SZYMAŃSKA

PRZEDMIOT	TEMAT PROJEKTU	PRZYKŁADY WYMAGAŃ Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ
Historia	Kodeks rycerski – wczoraj i dziś.	Kl. IV: wymaganie V.5. Zamki i rycerze. Znaczenie, uzbrojenie, obyczaje. Kl. V-VIII: wymaganie IV.3. porównuje kulturę rycerską i kulturę miejską, opisuje charakterystyczne cechy wzoru rycerza średniowiecznego, rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazuje różnice między stylem romańskim a stylem gotyckim.
Plastyka	Dołącz do stołu! Projekt dla uczniów i nauczycieli z apetytem na ciekawe działania twórcze wokół stołu. Szczegóły projektu „Do stołu podano! Sztuka, literatura i muzyka na talerzu” na stronie www.plock.mscdn.pl	Wymaganie II.7. Podejmuje działania z zakresu estetycznego kształtowania otoczenia; projektuje i realizuje formy dekoracyjne podnoszące estetykę otoczenia (wykorzystuje elementy gotowe, aranżując własny pokój, np. projektując nakrycie stołu na uroczystość rodzinną z wykorzystaniem m.in. dekoracji kwiatowej; uwzględnia zasady estetyki podawania potraw).
Muzyka		Wymaganie III.9. Stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców.
Przyroda	Oby grzeczność nie poszła w las! – o właściwym zachowaniu w...	Wymaganie III.7. Przyjmowanie postaw współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego przez: 1) właściwe zachowania w środowisku przyrodniczym.
Języki obce	Paddington Gentlemen, czyli miś o dobrych manierach.	Wymaganie kl. IV-VIII. Życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy). Wymaganie kl. IV-VIII. II. 2, 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe
Informatyka	Netykieta – dbamy o za sięg!	Wymaganie V.1., V.2. Postępuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej.
Wychowanie fizyczne	Trening czyni mistrza w <i>fair play!</i>	Kl. IV-VIII – obszar: kompetencje społeczne. Wymagania: 1) uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; 3) wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania.

WIELKI FINAŁ

Upowszechnienie rezultatów to ważny element pracy projektowej. Ciekawym pomysłem będzie DZIEŃ GRZECZNOŚCI. Inwencja uczniów z pewnością nie pozwoli na nudę. Warto skorzystać np. z aplikacji pozwalającej na zabawę filmem i dźwiękiem. A może zorganizować „grzecznościowy” *happening*? Stół w roli głównej? (patrz: projekt plastyczny) – nic nie stoi na przeszkodzie, aby zorganizować spotkania klasowe z poczęstunkiem. Wyjdźmy z pomysłami do społeczności – pokażmy, czego się nauczyliśmy. Im więcej osób uda się zaangażować, im dalej pójdziemy z naszymi pomysłami – tym lepiej.

Podczas realizacji projektu kształcone są wszystkie kompetencje, ale najwyraźniej zarysowują się te, które powinny być kształcone u dzieci powyżej 12 roku życia i w obszarze kompetencji społecznych, komunikacyjnych, fachowych i metodycznych, a zatem: S/A: umiejętność przekonywania, rozwiązywania problemów, doradzania; S: współpracy; S/F: biegłości językowej, obowiązkowości; F/O: rzeczowości i umiejętności oceny, F/A: siły koncepcyjnej, umiejętności organizacyjnych, ustrukturyzowanego myślenia i działania; F/S: organizacji projektów, świadomości konsekwencji, przekazywania wiedzy, doceniania fachowości; F: wiedzy merytorycznej, planowania oraz wykształcenia ogólnego.

DLACZEGO GRZECZNOŚĆ NIE JEST ŁATWA, ALE WAŻNA? – PYTANIE OPARTE NA KOMPETENCJACH

JAK OCENIAĆ?

Przyporządkowanie konkretnych kompetencji do każdego typu zadań, etapów lekcji czy całego projektu jest konieczne, jeśli nauczyciele chcą dokonać rzetelnej analizy postępów swojego ucznia. Muszą odpowiedzieć sobie na pytania: Co dokładnie powinien wiedzieć mój uczeń? Jakimi umiejętnościami, postawami powinien się wykazywać, żeby osiągnąć wystarczający lub dobry poziom wykonanego zadania? Co już potrafi? Jaki jest jego bagaż startowy na danym etapie rozwoju psychospołecznego? Możemy wykorzystać tutaj wielokrotnie przywoływany atlas kompetencji i arkusz wyzwań Daniela Hunzikera. Arkusz wyzwań przygotowany dla każdego ucznia powinien służyć przede wszystkim autorefleksji, a nie tylko jako narzędzie wystawienia oceny za udział w projekcie. Dlatego też każdy uczeń powinien uzyskać informację zwrotną, która będzie podstawą ewentualnej oceny. Przy tak rozbudowanym projekcie, którego wnioski z działań eksperymentalnych zostaną wykorzystane na różnych przedmiotach, poziom kompetencji ucznia

może ocenić zespół nauczycieli zaangażowanych w dany projekt. Należy przy tym pamiętać, że nie oceniamy finału, a zaangażowanie uczniów w trakcie realizacji. O tym, co będzie ważne, jakie sytuacje będą oceniane i w jakiej formie, zdecydujemy wspólnie z uczniami, najlepiej w początkowej fazie prac. Niech te uzgodnienia będą dostępne dla uczniów przez cały okres realizacji projektu. Co warto wziąć pod uwagę? Np. terminowość, dokładność w wykonywaniu zadań, różnorodność i wielość źródeł, kulturę współpracy, gotowość niesienia pomocy (ale bez wykonywania zadań za innych). Ważne elementy do oceny to także pozytywne reagowanie na pojawiające się trudności i wskazywanie nieszablonowych rozwiązań. Następnie oceniamy pod kątem kompetencji kluczowych poziom wiedzy, umiejętności i stopień zaangażowania.

Przykładowa propozycja oceny ucznia powyżej 12 roku życia, biorącego udział w projekcie, według atlasu kompetencji Daniela Hunzikera i jego arkusza wyzwań opartych na kompetencjach. ●

NAZWISKO I IMIĘ UCZNIĄ:	
KLASA:	
TYTUŁ PROJEKTU:	
WIEDZA PRZEDMIOTOWA UCZNIĄ W OPARCIU O PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ:	
UMIĘTNOŚCI UCZNIĄ W OPARCIU O PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ:	
OBSZARY KOMPETENCJI KLUCZOWYCH	
O	Uczeń aktywnie wspierał członków swojej grupy, czasami przejmując inicjatywę i wykonując zadania za innych. Był też otwarty na postawy i zachowania reprezentowane przez członków swojej grupy. Nie miał trudności z wyszukiwaniem właściwych informacji w różnorodnych źródłach. Dobrze radzi sobie z budowaniem zdań i praktycznym zastosowaniem nowych pojęć. Potrafi przyznać się do błędów i z humorem komentować własne potknięcia.
A	Z wytrwałością i zaangażowaniem realizował cele projektu nawet w niestandardowej sytuacji, jak na przykład podczas prezentacji wniosków z obserwacji zachowania się członków swojej rodziny podczas posiłku. Samodzielnie formułował odpowiedzi na postawione pytanie metodą <i>world café</i> . Redagując tekst przemówienia, stosował konsekwentnie zasady retoryki. Zachęcał innych do działania podczas opracowania ankiety. W czasie dyskusji formułował trafne wnioski.
S	Był aktywnym partnerem w dyskusji i oferował pomoc przy redagowaniu przemówienia. Udzielał się aktywnie podczas pracy grupowej. Akceptował zaproponowany przebieg działań. Trafnie formułował hipotezy, rozpoznawał przyczyny i z zaangażowaniem omawiał je na forum grupy. Potrafi wypowiadać się adekwatnie do sytuacji, z zachowaniem zasad retoryki. Podczas wygłaszania przemówienia był przekonujący.
F	Większość zadań wykonał w terminie. Samodzielnie wyszukiwał informacje, abstrahując. Zadawał pytania poszerzające zakres tematyczny. Trafnie odnosił się do sytuacji, które zaistniały w fazie eksperymentalnej. Podczas redagowania przemówienia właściwie przekładał zdobytą wiedzę na ćwiczenia redakcyjne. Zna i stosuje zasady <i>savoir-vivre'u</i> . Starł się obiektywnie oceniać swoją emocjonalność. Blokował własną spontaniczność, przewidując jej konsekwencje. Ma bogate doświadczenie w pracy z projektami, dlatego też trafnie przedstawiał nowe pomysły do jego realizacji. Potrafił ocenić trafność proponowanych przez siebie metod i ocenić ich praktyczne zastosowanie. Dbał o dotrzymanie terminów.